

BRIGADA U TOKU SEDME NEPRIJATELJSKE OFANZIVE

Operacija pod nazivom »Schah« (Šah) na Baniju, Kordun i Cazinsku krajinu počela je 22. maja, odnosno tri dana prije vazdušnog desanta na Drvar.

Za ovu operaciju neprijatelj nije, kao ranije, vršio posebnu koncentraciju snaga, već je uglavnom izvodio snagama iz dotadašnjih garnizona. Između ostalog, cilj mu je bio da se vežu partizanske snage na prostoriji Banije, Korduna i Cazinske krajine, radi što bezbednijeg vazdušnog desanta na Drvar koji je izvršen 25. maja 1944. godine.³⁶²

Glavne snage neprijatelja kretale su iz doline rijeke Une ka centru slobodne teritorije Banije, Korduna i Cazinske krajine, i to:

— Bihać—s. Brekavica—s. Izačić, Borbena grupa »Fon Bosse« (Bosna) sastava: dijelovi 373. izviđačkog bataljona i dijelovi ustaško-domobranskih formacija;

— Bihać—Cazin i Bos. Krupa—Cazin i dalje, Cazin—Velika Kladuša—Topusko: dijelovi 10. lovačkog ustaško-domoibranskog puka, 8. ustaška bojna i dijelovi policijskih snaga 373. njemačke legionarske »Tigar« divizije;

— Dvor na Uni—Žirovac—Bojna—Obijaj—Kamenski most na rijeci Glini—Petrova gora: Borbena grupa »Arend«, sastava: 1. i 2. bataljon 383. njemačkog legionarskog puka iz 373. njemačke legionarske »Tigar« divizije, 48 četnika iz tzv. »Gvozdеног puka« iz Dvora na Uni i dijelovi ustaško-domobranskih snaga;

— Sunja i Sisak—s. Blinja—Jabukovac—Glina—Vrginmost—Vojnić: glavnina 1. konjičkog kozačkog puka 1. konjičke kozačke divizije, 10. ustaška bojna i jedna satnija 3. bojne

³⁶² Zbornik V/28, str. 240; Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 597.

2. ustaško-domobranskog zdruza;
— Petrinja—selo Gora—Glina—selo Čemernica—Vrginmost—Vojnić: ostali dijelovi 1. konjičkog kozačkog puka 1. konjičke kozačke divizije, dijelovi policijskih snaga i novački (regrutni) sastav snaga NDH. Ovim snagama se priključuje i 8. ustaški stajaći zdruk iz Gline sa zadatkom da čisti teritoriju Korduna;

— sa linije Karlovac—Ogulin, navedenim kolonama iz doline rijeke Une sa zadatkom čišćenja teritorije Korduna i Petrove gore, sadejstvuju dijelovi 55. izviđačkog bataljona iz sastava 69. njemačkog korpusa i dijelovi 1. lovačkog rezervnog puka »NDH« čija su dva bataljona do tada oibezbjedivali željezničku prugu Zagreb—Karlovac.

Dejstva navedenim snagama neprijatelja otpočela su u jutro 22. maja.

S druge strane, odlukom štaba 4. korpusa formirane su četiri grupe (četiri fronta) naših jedinica na odgovarajućim težišnim pravcima.³⁶³

Raspored 1. banijske brigade bio je na sjevernom frontu, na položajima s. Donji Budački—Koranjski brijeg, sa zadatkom da dejstvuje bočno na neprijatelja koji bi prodirao pravcem: Karlovac—s. Tušilović—s. Vojnić.

Ujutro 25. maja kada je neprijatelj izvršio vazdušni desant na Drvar, bataljoni 1. banijske brigade držali su

363 Zbornik V/27, str. 503; Arhiv VII JNA, kut. 426, reg. br. 39-1/3. Prema direktivi štaba 1. banijske divizije od 24. maja 1944. godine raspoređeni su:

»Sjeverni front:

1. i 3. brigada 7. divizije, Omladinska brigada »Joža Vlahović« i dva bataljona Kordunaškog PO, sve pod komandom 7. divizije, zatvarale su pravce iz doline rijeke Kupe i od Karlovca.

Južni front:

2. i 3. brigada 8. divizije, tri bataljona 1. brigade 8. divizije, Plaščanski PO, bataljon Kordunaškog PO; zatvarao je pravce sa linije Karlovac—Ogulin ka slobodnoj teritoriji Korduna i Petrove gore.

Unska grupa:

2. brigada 7. divizije, 1. i 2. muslimanska brigada zatvarala je pravce koji od Bihaća, Cazina, Bosanske Krupe i Bosanske Otoke izvode u pravcu Velike Kladuše, odnosno na liniju rijeke Gline i za Petrovu goru.

Banijska grupa:

4. brigada 7. divizije i tri bataljona PO Banije, zatvarala je pravce koji iz doline rijeke Save, iz Sunje, Siska i Petrinje izvode preko Gline u pravcu Korduna i Petrove gore.

položaje: 1. bataljon na Kneževića kosi do k. 134; 2. bataljon na položajima zaselak Komadine do k. 213 i, sjeverozapadno, s. Šobići, bezimena kota); 3. bataljon sjeverno od Vrginmossta na tzv. Blatuškom brdu; 4. bataljon istočno od Vrginmosta na k. 193. Štab brigade sa prištapskim dijelovima na Crevarskoj Strani, sa pozadinskim jedinicama brigade okupljenim uz intendanturu, na sjevernim padinama Petrove gore. Ovakvim rasporedom 1. i 2. bataljon su zatvarali pravce Tušilović—Vojnić i Tušilović—Krnjak, a 3. i 4. bataljon pravce Lasinja—Vrginmost—Vojnić i Čemerica—Vrginmost—Vojnić. Ovi dijelovi će uzeti i aktivnog učešća u odbrani partizanske bolnice u Petrovoj gori, na položajima Muljava.

Odlučujuće borbe brigade sa neprijateljem počele su u 8 časova 26. maja, kada su kolone neprijatelja iz doline Une stizale u visinu rijeke Gline. Iz pravca Karlovca ka Tušiloviću nastupala je neprijateljska kolona od preko 1.000 vojnika, podržanih sa 4 tenka. Naš 2. bataljon je na položaju južnije od raskrsnice Tušilović—Vojnić i Tušilović—Krnjak, zadržao neprijatelja sve do 16 časova, sve dok on nije razvio glavne snage, a zatim se pod pritiskom povukao. Neprijatelj se usmjerio na dva pravca: Tušilović—Krnjak i Tušilović—Vojnić.

U 16,30 časova borbu ina ovom pravcu prihvata i 1. bataljon na Kneževića kosi i zaustavlja neprijatelja. Odlučeno je da 1. i 2. bataljon na ovom pravcu zadrže što duže neprijatelja, a zatim da se, pod borbom na uzastopnim položajima, prebace na pravac s. Miholjsko—s. Novakovići—Cetingrad i spriječe eventualni prodor neprijatelja za Veliku Kladušu—Cazin—Bihać i dalje, u pravcu Drvara. Naime, štab brigade je već bio obaviješten o vazдушnom desantu na Drvar.

Međutim, borba na Karlovačkom pravcu se odvijala sasvim drukčije. Prije nego što su 1. i 2. bataljon bili prisiljeni na povlačenje južnije od Vojnića, neprijatelj je, brzim prodorom konjice i tenkova od Vrginmosta za Vojnić, ugrozio 1. bataljon na Kneževića kosi. Tokom njegovog povlačenja na položaje južnije od Vojnića, jedna njegova četa je zaostala i probila se u pravcu potoka Utinja u pozadinu neprijatelja, gdje je samostalno dejstvovala do

noći 28. maja. Ostale dvije čete 1. bataljona, pod komandom štaba bataljona, povukle su se u rejon s. Jovići—k. 250. Istovremeno se 2. bataljon povukao preko Vratnika i Lednika ii, do 20 časova, stigao u s. Radmanova Poljana, gdje je namjeravao prenoćiti. Međutim, u 21 čas neprijateljska konjica je produžila od Vojnića za š. Miholjsko, odnosno cestom Vojnić—Cetingrad—Velika Kladuša, pa je štab brigade odlučio da se 2. bataljon tokom noći prebaci na desnu stranu ceste s. Miholjsko—s. Krstinja i da, sa dijelovima 1. bataljona, koji su se nalazili na lijevoj strani ceste, zatvori ovaj pravac. Ali, pošto se tokom noći nije mogla uspostaviti veza sa ovim bataljonima, 2. bataljon se te noći povukao prema Dunjaku ispod Petrove gore.

Na pravcu Vrginmost—Vojnić 4. bataljon, koji je držao položaje u rejonu raskrsnice puteva u s. Čemernici, dočekao je 26. maja vatrom iz zasjede neprijateljski konjički eskadron, oko 200 konjanika) i odbacio ga nazad ka Glini. Međutim, iz Gline je već bila stigla glavnina ove kolone neprijatelja i odbacila 4. bataljon u pravcu s. Blatuše. Bataljon je potom, po naređenju štaba brigade, produžio preko Vojnića na pojačanje 1. i 2. bataljonu kod s. Miholjskog, na pravcu Vojnić—Cetingrad—Velika Kladuša.

Od s. Čemernice neprijatelj je produžio glavnom cestom nastupajući užurbano konjicom prema Vrginmostu i dalje, ka Vojniću i tako onemogućio da se naš 3. bataljon sa Blatuškog brda, sjeverno od Vrginmosta, prebaci preko ceste Vrginmost — Vojnić u pravcu Podgorja. Zbog toga 3. bataljon je morao da se povuče na sjever u pravcu s. Bovića i tamo se poveže sa 2. kordunaškom brigadom, sa kojom zajedno učestvuje u borbi sve do noći 28. maja. Poslije toga krenuo je u sastav brigade, na sjeverne padine Petrove gore istočno od Vojnića. No, i tada se angažovao u borbi protiv neprijatelja: na pravcu Vrginmost—Vojnić.

Odstupanjem 3. bataljona ka Boviću i prebacivanjem 4. bataljona na težište brigade Vojnić—Cetingrad, Petrova gora je ostala nezaštićena od Vojnića, a pogotovo partizanska bolnica. Zbog toga je štab 1. banijske brigade bio prisiljen da u borbu uvede brigadnu intendanturu i — pod

njenom komandom prikupljene — radne vodove (komore) bataljona.

Tako je, na sjevernim padinama Petrove gore od Podgorja i ispred partizanske bolnice, došlo do bliske borbe sa neprijateljem koji je iz Vojnica pokušao da upadne u Petrovu goru i to — baš u pravcu bolnice. Upornom i odvažnom borbom boraca i rukovodilaca iz pozadinskih jedinica brigade, neprijatelju je spriječen upad u Petrovu goru. Tu se, kada je bila najteža situacija, našao i komandant 7. banijske divizije Milan Pavlović Mfićun, kao i zamjenik komesara 1. brigade Ljubomir Kljajić.

BORBE 27. I 28. MAJA 1944.

Na pravcu Vojnić—Miholjsko neprijatelj se ujutro, 27. maja, pod zaštitom jutarnje sumaglice povukao za Vojnić. Za njim su krenuli 1. i 4. bataljon. U to vrijeme 2. bataljon, koji nije imao veze ni sa jednom jedinicom brigade, krenuo je u pravcu Široke Rijeke. U toku marša dobio je zadatak od članova štaba divizije da produži ka Klokoću, a odatle, prema situaciji, u sastav brigade, južnije od Vojnića. Pošto je prenoćio u «s Opačiću, bataljon je ujutro, 28. maja, stigao u sastav brigade.

Na pravcu Vrginmost—Vojnić 3. bataljon je, kao što je spomenuto, vodio borbu sjeverno od Vojnića u sastavu 2. fcordunaške brigade. Kasnije je i pohvaljen za postignute uspjehe, posebno njegova 2. četa sa komandirrom na čelu.

U toku 28. maja bataljoni naše 1. banijske brigade drže položaje: 1. na liniji s. Novakovići, a 4. i 2. u rejonu s. Dude. Tog dana neprijatelj je iz Vojnića krenuo u dvije kolone: pravcem Vojnić—Novakovići, ka položaju 1. bataljona i, sa drugom konjičkom, u zahvatu ceste Vojnić—Miholjsko, ka položajima 4. i 2. bataljona. Nešto kasnije neprijatelj iz Vojnića je ponovio napad i u pravcu Petrove gore (bolnice), gdje su ga bliskom borbom zadržale pozadinske jedinice brigade.

Da bi spriječio da se neprijatelj iz Vojnića probije za Cetingrad i Veliku Kladušu, štab brigade je naredio 2. bataljonu da dio snaga prebaci ka s. Poljani, bočno od ceste i odatle napadne neprijateljsku konjičku kolonu. Napad

je (uspio i neprijatelj je odbačen nazad, za Vojnić. Za to vrijeme neprijatelj, na pravcu Vojnić—s. Novakovići, uspijeva da odbaci 1. bataljon i da zauzme s. Novakoviće, za koje je vođena borba sve do 13,30 časova.

Oko 14 časova sva tri bataljona (1, 2. i 4.) prelaze u protivnapad i potiskuju neprijatelja iz s. Novakovića ka Vojniću. Dok su naši bataljoni pristizali ka s. Poljani, neprijatelj je već bio u Vojniću i nastavio povlačenje ka Karlovcu. Jedna njegova kolona iz Vojnića odstupala je preko s. Krnjaka.

Usljed brzog povlačenja neprijatelja, koji je mrtve i ranjene odnio prethodnog dana iz Vojnića avionima, štab brigade odlučuje da sa dijelom snaga produži nastupanje ka Vojniću, a dio sa lijevog krila glavnine prebaci preko ceste u pravcu Ledenik—Kolarić brdo — radi napada na konjaničku kolonu koja je odstupala u pravcu Krnjaka. Gonjenje u pravcu Krnjaka nastavljeno je sve do 21 čas. Tom prilikom naši su stigli začelje kolone, zarobili jednog ranjenog neprijateljskog vojnika i zaplijenili jedna kola iz neprijateljske komore.

Noću 28/29. maja, raspored 1. banijske brigade bio je: 1. bataljon na odmoru u rejonu Vojnića; 2. na položajima kod s. Kolarića, prema Tušiloviću i Krnjaku; 3. bataljon je do 20 časova stigao u Vojnić u sastav brigade, a 4. na odmoru u s. Pajjići.

Ocijenjeno je da su postavljeni zadaci uglavnom postignuti. Zarobljena su 3, ranjeno 86 i ubijena 53 neprijateljska vojnika. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez »šarac«, 10 karabina, 2 pištolja, 4.800 metaka »mauzer«, 1 topovski daljinar bez postolja, 20 čebadi, 22 šatorska krila, 15 šinjela, 8 bluza, 6 pantalona, 8 pari čizama i cipela, 4 konja, 1 kola sa opremom i drugo. Gubici brigade su: 13 ranjenih od kojih 10 lakše i 3 teže.

U ovim borbama se svojom hrabrošću i borbenošću posebno istakla 2. četa 3. bataljona.

Rukovođenje jedinicama kod nižeg kadra bilo je dobro. Međutim, brigada je bila suviše razvučena, sa bataljonima (udaljenim jedan od drugog. Neprijatelj je zbog toga, brzim prodorima na nekim pravcima, uspio da razdvoji naše snage. U momentu ikada je otpočela borba nije bilo

veze između susjednih jedinica. Štednja municije bila je slaba.³⁶⁴

Poslije ovoga 1. banijska brigada je dobila novi zadatak. Iz šireg rejonu Vojnića ina Kordunu krenula je u pravcu s. Čemernice kod Topuskoga, da bi učestvovala u napadu na neprijatelja koji se zaustavio u ovom selu, odnosno na cesti Vrginmost—Čemernica—Glina.

Ujutro 29. maja brigada je produžila pravcem Vojnić—Crevarska Strana—Vrginmost—Lasinja. U toku ovog marša desio se težak, nesretan slučaj. U s. Crevarska Strana ikolonu je stigao prazan kamion iz 4. korpusne vojne oblasti, koji je išao za Vrginmost. Zaustavljen je da bi se ukrcalo 20 vojnika i prevezlo do Vrginmosta kako bi, radi izviđanja, stigli prije brigade u rejon s. Lasinja u dolini Kupe.

Pri ukrcavanju preko bočnih stranica kamiona, jednom od boraca izvukao se osigurač engleske ručne bombe (kašikare), koja je zatim pala u kamion i eksplodirala. Poginula su tri borca, a 17 ih je ranjeno. Ranjenima je ukazana prva pomoć, a zatim, istim kamionom, evakuisani su u partizansku bolnicu u Petrovoj gori.

Osiguravajući napad 3. i 4. brigade 7. banijske divizije i brigade »Joža Vlahović« iz 34. divizije na neprijatelja u s. Čemernici,³⁶⁵ naša brigada je dejstvovala u širem rejonu Lasinja, ispred kojeg su neprijateljski dijelovi pobjegli na lijevu obalu Kupe.

Uspješno razbijanje operacije »Sah«, kao dijela sedme neprijateljske ofanzive protiv NOVJ i NOP od 22. do 30. maja 1944. godine, povoljno je djelovalo na opšte vojnopolitičko stanje u svim jedinicama 7. banijske divizije. Nakon toga se uvjerenje u uspješno vođenje dalje borbe i konačnu pobjedu još više učvrstilo na čitavom slobodnom području Korduna, Banije i Cazinske krajine. Taj optimizam se pozitivno odrazio i na dalja ofanzivna dejstva u dolinama rijeka Kupe, Save i Une, gdje je neprijatelj prisiljen da pređe ponovo u pasivniju odbranu samo komunikacija i uporišta uz njih.

364 Zbornik V/27, str. 623.

365 Napad navedenih jedinica na neprijatelja u s. Čemernici je uspio. Neprijatelj je imao 5 oficira i 144 vojnika mrtvih i 198 ranjenh.